

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Autorka: Mgr. Romana Straussová

Název disertační práce:

Stimulace sdílené pozornosti u dětí s pozitivním screeningem autismu ve věku 17-30 měsíců za využití metody VTI.

Vedoucí disertační práce: prof. RNDr. PhDr. Marie Vágnerová, CSc.

Oponent disertační práce: Ing. Miroslava Jelínková, CSc.

Pracoviště: Pedagogická fakulta University Karlovy, Praha

Katedra speciální pedagogiky

Studijní program: Pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika

1: Aktuálnost, obtížnost zvoleného tématu

Autorka si vybrala téma, z hlediska terapeutických a výchovných postupů velmi významné, které je však co se týká obtížnosti velmi náročné. Ve světě i v České republice se objevuje stále více dětí s PAS, hovoří se o epidemii autismu. Problematika včasné intervence je jednou ze základních studovaných oblastí nejen speciální pedagogiky, ale i medicíny a sociální pedagogiky. Chybí odborníci, odborná pracoviště, pociťujeme absenci intenzivních programů

zaměřených na vztah rodina – dítě s PAS. Přitom tyto programy jsou pro další vývoj dítěte s PAS klíčové.

Zvolená intervenční metoda VTI (videotrénink pozitivních interakcí) je novým přístupem zaměřeným na rozvoj dovedností potřebných pro zdravý rozvoj dítěte a na vyhasínání nevhodných projevů typických pro autistické spektrum. Je založena na pozitivní zpětné vazbě pomocí videonahrávky, hledá zdroje vedoucí ke zlepšení vzájemného vztahu dítěte s druhým člověkem.

2: Způsob a úroveň pojetí zadaného úkolu

Úspěšnost každé terapie v předškolním věku závisí na míře aktivního zapojení rodiny a úspěšného budování vzájemného vztahu rodič-dítě. Předložená práce přináší nejen nový pohled na terapeutické přístupy u dětí s PAS, ale hledá odpovědi na možnosti účinné intervence. Cíl práce a specifické otázky výzkumu jsou velmi dobře zformulovány a to jak v oblasti zaměřené na dítě, tak v oblasti zaměřené na rodinu. Velmi kladně hodnotím, že intervence a následné sledování vývoje nebylo pouze krátkodobé, ale probíhalo v průběhu pěti let. Tímto způsobem bylo možno získat dostatečný počet sběrných dat vedoucích k efektivním závěrům. Data byla získávána z několika zdrojů. Jelikož předkládaný intervenční program je nový a tudíž málo prověřený, považuji za obdivuhodné, že se podařilo motivovat rodiče ke spolupráci a udržet jejich pozitivní přístup po celou dobu projektu. Autorka si musela poradit s obavami rodičů o dítě a s jejich nedůvěrou. Nadchnout rodiče pro dlouhodobou spolupráci na nové terapii není v době „supermarketů zaručených terapií“ snadné. Pro úspěšné zahájení vlastního výzkumu byl důležitý i předvýzkum, který pomohl připravit intervenční metodiku tak, aby respektovala situaci dítěte i rodiny. Ke kvalitě práce přispělo i vyhodnocování průběžných dat o vývoji dítěte, průběžné analýzy výsledků intervence pomáhaly implementaci nových poznatků do vznikající koncepce intervenční metodiky. Práci velmi prospělo, že se výzkum nezaměřil pouze na dosažený vývoj dítěte, ale také na míru rodičovské spokojenosti rodičů, jejich vnímání intervence. Důležité bylo i zapojení obou rodičů případně sourozenců. Autorka v plné míře využila svých dosavadních dlouholetých zkušeností v pedagogické praxi.

3: Připomínky k uvedené práci

I když autorka se v textu zmiňuje a zdůvodňuje absenci kontrolní skupiny, domnívám se, že by v dalších publikacích týkajících se zvoleného tématu neměla tato skupina chybět, i když její získání a motivace rodičů ke spolupráci bude velmi obtížná.

Domnívám se, že by práci prospělo, kdyby teoretická část byla kratší a obsahovala stručné a přehledné vzájemné porovnání dosavadních terapií používaných pro intervenci v předškolním věku (behaviorální terapie, kognitivně-behaviorální terapie, ABA, Millerova metoda apod.)

Vzhledem k tomu, že předkládaná práce určitě najde své čtenáře i mezi rodiči, studenty a odborníky jiných oborů, kteří zkratku VTI neznají, doporučovala bych, aby v názvu práce byla metoda nazvána plným titulem a ne pouze zkratkou.

Uvedené připomínky nijak nesnižují celkovou úroveň a přínos práce.

4: Přínos předkládané práce, shrnutí výzkumu

Práce jasně prokázala, že nová intervenční metoda VTI pomáhá k nastartování, znovuoobnovení a zlepšení žádoucího vývoje dítěte s PAS v oblastech, které jsou pro toto postižení charakteristické. Touto metodou se v mnoha případech může vývoj dítěte s PAS přiblížit normálnímu vývoji a motivovat rodiče k obnovení jejich úlohy v životě dítěte. Práce je pilotním projektem, metodiku intervence VTI bude třeba dále rozvíjet, aby co největší počet rodin měl užitek z tohoto nového přístupu, který na rozdíl od ABA, neklade velké nároky na přítomnost odborníka. Velmi pozitivně hodnotím i fakt, že se autorka nebála uvést i případy nejednoznačných výsledků terapie (sdílení emocí, hra) nebo dokonce výsledky negativní (rozvoj řeči). Tato okolnost svědčí o vysoce profesionálním přístupu autorky k danému zadání. Kladně je třeba hodnotit napojení výzkumu na potřeby praxe. Na základě dosažených výsledků, potřebných důkazů a potvrzení

hypotéz je možno VTI považovat za účinnou v oblasti rané intervence u dětí s PAS.

5: Formální náležitosti práce

Disertační práce splňuje formální náležitosti, je přehledně členěná, k jazykovému a stylistickému vyjadřování autorky nemám připomínky. Výsledky vlastního výzkumu jsou dobře zpracovány, podrobně diskutovány a přehledně interpretovány. Grafická úprava je na dobré úrovni. Práci vhodně doplňují tabulky, grafická znázornění, dotazníky, seznam literatury.

6. Dotazy k obhajobě disertační práce

1. Vzhledem k tomu, že ke stanovení diagnózy PAS dochází bohužel často až ve starším věku, uvažujete o vyzkoušení metody VTI i u starších dětí (3 až 6 let)? V případě, že ano, jaký předpokládáte na základě vašich bohatých zkušeností výsledek?
2. Můžete stručně vyjádřit účinnost VTI ve vztahu k funkčnosti dětí s PAS (vysocefunkční, nízkofunkční, Aspergerův syndrom)?
3. V poslední době se rozvíjí výzkum v oblasti abnormálního smyslového vnímání dětí s PAS, a to hlavně z hlediska hyper- nebo hyposensitivní k podnětům z okolí. Pozorovala jste tyto projevy abnormálního vnímání při vašem výzkumu?
4. Existují nějaká rizika při využití VTI?
5. Ve výchově a vzdělávání dětí s PAS se často využívá eklektický přístup, kombinují se kompatibilní metody. S čím doporučujete kombinovat u dětí s PAS VTI?
6. Jaké navrhuje podněty a doporučení, které vyplývají závěrů vašeho šetření pro speciálně pedagogickou praxi?

7. Celkové hodnocení disertační práce

Autorka prokázala schopnost samostatné tvůrčí práce v oboru speciální pedagogiky.

Předložená disertační práce **Stimulace sdílené pozornosti u dětí s pozitivním screeningem autismu ve věku 17-30 měsíců za využití metody VTI splňuje** požadavky kladené na disertační práci v oboru speciální pedagogika, a proto ji **doporučuji k obhajobě** před státní zkušební komisí.

Praha, 9.září 2016.

Ing. Miroslava Jelínková, CSc